

NOTA

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor

- de Minister van Defensie
- de Staatssecretaris -9

d.t.v. de Secretaris-Generaal Nummer
DIS97001713Datum
10 april 1997Onderwerp:
Inlichtingenbulletin

1. Hierbij doe ik U toekomen Inlichtingen-Bulletin nr. 13/97 van de MID.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,
mr
Brigade-generaal

Bijlagen

Opsteller

Doorkiesnummer

- 1 -

drs

070 -3186967

INLICHTINGEN-BULLETIN NR.: 13/97
(10 april 1997)

RUSLAND

Ratificatie van het Chemische wapensverdrag (CWV)

Het CWV is op 19 maart j.l., nog net voor de VS-RF top in Helsinki, ter ratificatie aan de Duma voorgelegd. Naar verwachting hebben de betrokken Duma commissies, zoals die van Buitenlandse zaken, Defensie, Industrie en Milieu, het ratificatievoorstel van de regering inmiddels in behandeling genomen. Daarbij zullen wederom zeer kritische vragen aan het adres van de Russische regering worden gesteld, niet zozeer over het verdrag zelf maar meer over de voortgang van de vernietiging van het bestaande arsenaal aan chemische wapens, over de financiering van dit programma en over milieu- en gezondheidsaspecten.

Eerder dit jaar verwierp de Federatieraad, het Hogerhuis van het Russische parlement, de federale wet op de vernietiging van chemische wapens om diezelfde redenen. Deze wet had het juridische kader moeten vormen voor de totale vernietiging van het Russische chemische wapens-arsenaal; een formeel noodzakelijke stap op weg naar de ratificatie van het CWV. Tevens had deze wet het fundament moeten leggen voor de gezamenlijke goedkeuring van de Russische ratificatie van het CWV door de Duma en Federatieraad. Overigens, deze wet (op de vernietiging) was al op 26 december 1996 door de Duma met algemene stemmen goedgekeurd. Een gezamenlijke verzoeningscommissie (Duma-Federatieraad) heeft nu tot taak gekregen na te gaan wat er voor nodig is om deze wet er alsnog door te krijgen. De onderhandelingsruimte van deze commissie is moeilijk in te schatten, doch is waarschijnlijk uiterst beperkt. De kans dat men snel tot effectieve resultaten komt is derhalve (zeer) klein. Of dit alles nog voor 29 april a.s., de datum van inwerkingtreding van het CWV, tot een Russische ratificatie kan leiden, moet echter te zeerste worden betwijfeld.

Zorgwekkende voortijdige uitstroom Beroepsofficieren

De legerkrant *Rode Ster* meldde recentelijk dat in 1996 in het *Militair District Moskou (MOMD)* ruim 1.800 officieren hun contract hebben verbroken en de dienst hebben verlaten. Het gaat daarbij om naar schatting 8% van de officieren. Hierbij dient te worden aangetekend dat de situatie in het *MOMD* in vele opzichten aanzienlijk beter is dan elders. Zo zijn bijvoorbeeld de officiersfuncties voor 90% bezet en is de behoefte aan pelotonscommandanten bij het *MOMD* voor 70% gedekt; dit tegen de achtergrond dat elders in de strijdkrachten binnen deze laatste personeelscategorie vaak minder dan 50% is bezet (op dit moment zijn zo'n 64.000 lagere officiersfuncties vacant).

De belangrijkste redenen voor het voortijdig vertrek van officieren zijn de sterk verslechterde materiële omstandigheden (zoals loon dat niet wordt uitbetaald en

[REDACTED]

slechte woon-omstandigheden) en het sterk gedaalde prestige van de krijgsmacht. Alarmerend is dat een aanzienlijk deel van de vertrekkende officieren jonger dan 30 jaar is. Volgend jaar dreigt een nog nijpender situatie te ontstaan wanneer de 5 jaren-contracten van officieren verlopen. Bij het *MOMD* schat men dat tenminste 50% de dienst definitief zal verlaten. Het is niet te verwachten dat de aderlating die hiervan het gevolg zal zijn, kan worden voorkomen omdat het belangrijkste medicijn - te weten meer geld - niet voorhanden is.

Leger door laag trainingsniveau en uitgehold moreel geen partij in grootschalig conflict.

Volgens een recent artikel in de legerkrant *Rode Ster*, zouden de Russische strijdkrachten momenteel geen partij meer zijn voor een vijandelijke krijgsmacht, die in omvang en uitrusting ongeveer met de Russische overeenkomt. De oorzaken zijn het lage moreel en de slechte training van de Russische militairen. In het artikel wordt het trainingsniveau van de NAVO-militair in Europa gewaardeerd met het cijfer 0,8 (= 'goed'), terwijl de Rus niet boven het cijfer 0,55 (= 'bevredigend') uitkomt. Verder blijkt dat sociologen van het Russische Ministerie van Defensie ook het moreel in cijfers weten uit te drukken. Voor de NAVO-militair is dit 0,8, voor de Russische militair slechts 0,37. Materiële omstandigheden verklaren dit lage cijfer: voor het eerst in de Russische geschiedenis zou de officier tot de maatschappelijke onderklasse behoren.

Om de omvang van de problemen, gerelateerd aan de 'menselijke factor', te illustreren, wordt verwezen naar specialisten in het Ministerie. Deze zouden hebben berekend dat ter voorkoming van een agressie door de 1,6 miljoen NAVO-troepen in Europa, Rusland in de gegeven situatie een legermacht van tenminste 5 miljoen man nodig heeft. (Daarbij zou nog niet eens rekening zijn gehouden met militaire gevaren in andere strategische regio's.) De Russische strijdkrachten zouden op dit moment in werkelijkheid ten tijde van een oorlog nog geen sterkte van 3 miljoen man bereiken! Om de geplande sterktereductie tot 1,2 miljoen man te verwezenlijken en de paraatheid tegelijkertijd drastisch te verhogen (in lijn met het hervormingsconcept van Minister van Defensie [REDACTED]) dient volgens het artikel het indexcijfer voor het niveau van professionele training 0,93 te bedragen en dat voor het moreel 0,9. Om dit in het jaar 2000 te realiseren zijn echter enorme (en derhalve ondenkbare) uitgaven noodzakelijk, aldus *Rode Ster*.

Ondanks de bijzondere datum van publikatie (1 april!), mag worden aangenomen dat het artikel minimaal een serieuze ondertoon heeft en dat de boodschap is dat Rusland zich moet bezinnen voordat het aan een ingrijpende militaire hervorming begint. De slotzin luidt dan ook: "Gratis kaas is, zoals bekend, alleen in de muizeval te vinden..."

Vliegbeperkingen Russische vliegtuigen

Oekraïne heeft de afgelopen periode tijdelijk een aantal beperkingen afgekondigd voor Russische militaire vliegtuigen die gebruik maken van het Oekraïense luchtruim. Volgens een woordvoerder van het Ministerie van Defensie zijn deze maatregelen genomen na een aantal schendingen van het Oekraïense luchtruim. Het zou hierbij onder andere gaan om vluchten van Russisch verkenningsvliegtuigen boven een deel van de Zwarte Zee. Zij zouden hierbij zonder toestemming van Oekraïne een gebied hebben doorkruist wat valt onder de verantwoordelijkheid van Kiev.

[REDACTED]

Volgens [REDACTED] Chef Generale Staf van de Oekraïense strijdkrachten, heeft hij Moskou hierop verzocht in de toekomst dit soort incidenten te voorkomen. Als reactie zou de Russische luchtmacht het aantal vluchten over Oekraïens grondgebied hebben geïntensiveerd wat volgens [REDACTED] onder ander heeft geleid tot het uit veiligheidsoverwegingen sluiten van de luchthaven van Odessa. Als reactie hierop heeft de Oekraïense luchtmacht de Russische vliegtuigen laten volgen door eigen onderscheppingsvliegtuigen. Oekraïne zou ook geen toestemming meer verlenen voor vluchten vanuit Transdnjestrië over Oekraïens grondgebied naar Rusland. Uiteindelijk heeft Oekraïne na rechtstreeks contact tussen [REDACTED] en de Chef Staf van de Russische strijdkrachten, [REDACTED] de vliegbeperkingen opgeheven.

Hoewel alles behoorlijk door de Oekraïense autoriteiten lijkt te zijn opgeklopt, zijn deze gebeurtenissen toch illustratief voor de huidige relatie tussen Oekraïne en de Russische Federatie. Vooral het niet opgeloste conflict rond de aanwezigheid van Russische eenheden op Oekraïens grondgebied en de opdeling van de Zwarte Zeevloot werpen hun schaduw op de onderlinge verhoudingen. Verder heeft Moskou op deze wijze waarschijnlijk duidelijk gemaakt dat het bezorgd is over de contacten tussen Oekraïne en de NAVO. In de periode waarin de vliegincidenten plaatsvonden waren er namelijk een aantal NAVO-schepen, waaronder een Nederlandse, in Odessa aanwezig voor het afleggen van een havenbezoek en was er sprake van een toenemende spanning door de voorgenomen NAVO-oefening Sea Breeze 97. Gezien de aanwezige spanningen tussen Kiev en Moskou kunnen incidenten in het Oekraïense luchtruim leiden tot een verslechtering van de algemene veiligheidssituatie in het gebied rond de Zwarte Zee.

IRAN- RUSLAND [REDACTED]

Bevestiging overeenkomst voor levering raketten technologie

Volgens betrouwbare [REDACTED] bronnen heeft president [REDACTED] de - eerder door MID gemelde - overeenkomst tussen Rusland en Iran voor de levering van raketten technologie aan Iran bevestigd. Dit gebeurde tijdens het bezoek van premier [REDACTED] aan Moskou, medio maart jl.. Het betreft de overdracht van technologie van het SS-4 raketstelsel. Dit in Oekraïne geproduceerde systeem voor de middellange afstand (bereik 2.000 km) dateert van 1958; alle exemplaren zijn echter onder het INF-akkoord (1989-1990) vernietigd. Om deze reden wordt gesproken van de overdracht van alleen SS-4-technologie. De poging tot verwerving hiervan door Iran ligt voor de hand gezien het technologisch relatief minder geavanceerde niveau van de Iraanse militaire industrie. Opmerkelijk is dat [REDACTED] heeft voorgehouden van de voornoemde overeenkomst met Iran af te willen zien, indien Israël Rusland passend weet te compenseren. Wat dit betreft zouden door [REDACTED] nog eisen zijn gesteld, maar voorstelbaar is dat Israël Russisch militair materieel of civiele producten aanschaft. Ook is aannemelijk dat Rusland zijn eerder kenbaar gemaakte wens voor militaire samenwerking met Israël, met name op het gebied van civiel gebruik van geavanceerde militaire technologieën, ingewilligd wil zien. Israël heeft bijzonder veel commercieel succes bij het creëren van "dual use"-toepassingen van oorspronkelijk militaire technologieën.

[REDACTED]

Eventuele annulering door Rusland van de overeenkomst met Iran zal ongetwijfeld tot irritatie bij het regime in Teheran leiden. De ergernis kan gevolgen hebben voor de uitgebreide militaire en economische samenwerking tussen beide landen, waarvan de recente SS-4-overeenkomst losstaat. De samenwerking zou Rusland in de komende jaren enkele miljarden US dollars moeten gaan opleveren.

Hoe dan ook: Iran zal blijven proberen een raketsysteem voor de middellange afstand, dan wel de technologie voor zulk een systeem te verwerven. Zoals bekend is Teheran reeds jaren met Noord-Korea in onderhandeling over de levering van de No Dong-1, een middellange afstandsruket die binnen afzienbare tijd operationeel zou zijn.

Russisch - Iraans topoverleg over Al-Kobar

In aansluiting op eerdere MID-meldingen over een nog steeds mogelijke - en door Iran verwachte - militaire aanval door de Verenigde Staten tegen Iran, als vergelding van vermeende Iraanse betrokkenheid bij de Al-Khobar-aanslag in Saudi-Arabië, dient het volgende. De Russische Minister van Buitenlandse Zaken [REDACTED] heeft de afgelopen week tijdens een onderhoud met de Iraanse minister van Inlichtingen [REDACTED] erop aangedrongen dat Iran "zich meer profileert als een vreedzame natie". Zo heeft [REDACTED] voorgesteld dat Iran zijn militaire steun aan de Libanese [REDACTED] die in en vanuit zuid-Libanon tegen Israël strijdt, staakt. Ook zou Iran de [REDACTED]-leiding ertoe moeten bewegen de strijd op te schorten. Voorts heeft [REDACTED] beloofd dat hij de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken [REDACTED] één dezer dagen zal wijzen op de "gevaarlijke situatie die in de Golfregio" ontstaat, indien de VS een aanval tegen Iran daadwerkelijk zal uitvoeren. Dit betekent dat [REDACTED] tegenover [REDACTED] heeft kenbaar gemaakt dat Iran, als reactie op een eventuele Amerikaanse aanval, zal overgaan tot militaire tegenacties buiten zijn grenzen.

ALGERIJE

Actuele veiligheidssituatie

Zoals ook uit de pers blijkt, voeren de Algerijnse strijdkrachten en politie-eenheden onverminderd intensief veiligheidsoperaties uit tegen de extremistisch islamitische verzetsgroepen. De intensivering was een reactie op de golf van aanslagen door de strijdgroepen in de eerste maanden van dit jaar. Door zowel de regering alsook door onafhankelijke Algerijnse kranten wordt veelvuldig melding gemaakt van succesvolle anti-guerrilla-acties in noord-Algerije, vooral rond Algiers. Of deze acties inderdaad zo effectief zijn, is evenwel moeilijk te beoordelen, aangezien regelmatige en betrouwbare inlichtingen schaars zijn. Feit is dat, hoewel minder in aantal dan in de afgelopen maanden, vooral de moordaanslagen op het platteland voortduren. Wat dit aangaat wordt nu de indruk bevestigd dat er plaatselijk meer criminele bendes actief zijn dan dat er sprake is van acties van islamitische groepen. Overigens, militaire acties van enige omvang door het islamitisch verzet vinden al langer niet meer plaats. Interne verdeeldheid, relatief grote personele verliezen en een gebrek aan uitrusting bij het verzet is hiervan de oorzaak. Duidelijk is dat de huidige moordpartijen - indien daadwerkelijk bedreven door islamitische extremisten, zoals

[REDACTED]

de regering stelt - de negatieve reactie onder de Algerijnse bevolking op het gebruik van geweld voor "de islamitische zaak" vergroot.

De regering is er, in de aanloop naar de parlementsverkiezingen veel aan gelegen de bevolking, evenals de internationale gemeenschap, ervan te overtuigen dat het wanhopige en geïsoleerde acties zijn die in de laatste dagen zijn uitgevoerd. De verklaring van het bewind dat, ondanks de aanslagen, de veiligheidssituatie in de meeste delen van het land, met name in Algiers, redelijk onder controle is, wordt in inlichtingenkanalen plausibel genoemd.

Van de kant van de islamitische strijdgroepen ligt een voortzetting van de sedert kort gevolgde strategie van "low risk - high profile"-aanslagen tegen primair civiele doelen voor de hand. In dit opzicht kan er in de maanden tot en vooral tijdens de parlementsverkiezingen een nieuwe golf van aanslagen door het islamitische verzet en met name in de steden worden verwacht. Daarbij zullen naast wederom voornamelijk burgers ook de internationale verkiezingswaarnemers doelwit kunnen vormen. De aanwezigheid van ongewapende waarnemers wordt door het islamitisch verzet gezien als legitimatie van de "pseudo"-democratische verkiezingen van het bewind- [REDACTED]. Wat dit betreft heeft de leiding van het relatief gematigd islamitische FIS zijn aanhang deze week opgeroepen de verkiezingen te boycotten.

De ca. 180 aangezochte internationale waarnemers (waaronder naar het zich laat aanzien ook enkele Nederlanders) zijn bij uitstek een potentieel doelwit voor het verzet in een poging, om zonder veel risico's, het Algerijnse conflict te internationaliseren.

ZAÏRE

Toenemende druk op vertrek [REDACTED]

Na het overleg eind maart jl. in Lome (Togo) tussen vertegenwoordigers van [REDACTED] en rebellenleider [REDACTED] lijken ook de onlangs begonnen (vervolg-)onderhandelingen in Pretoria (Zuid-Afrika) in een impasse te geraken. Binnen de gelederen van het bewind- [REDACTED] heerst in toenemende mate onduidelijkheid en verdeeldheid. [REDACTED] zal echter in beginsel alle middelen aanwenden om zijn machtspositie te behouden, waardoor de huidige crisis in Zaïre een langduriger karakter zou kunnen krijgen. Hierbij lijkt [REDACTED] tot dusver met name steun te krijgen van de leiding (van elite-eenheden) van het militaire apparaat (FAZ). Bovendien zijn met de inname van meer dan een derde van Zaïre door de Tutsi-geleide rebellenalliantie (AFDL) niet alle financiële aders richting Kinshasa afgesloten.

De leider van de AFDL, [REDACTED] is vastbesloten om (het bewind- [REDACTED] (met tot dusver militaire middelen) ten val te brengen. Vervolgens zal een interim-regering worden samengesteld uit leden van de AFDL en uit de leden van de regering- [REDACTED] die daadwerkelijke oppositie hebben gevoerd. Gedurende een overgangperiode (van ongeveer een jaar) zou onder meer herziening van de huidige (interim)grond- en kieswet moeten plaatsvinden, waarna democratische verkiezingen in Zaïre kunnen worden uitgeschreven. **Vooraf bij het voortduren van [REDACTED]'s militair succes en toenemende steun van de Zairese bevolking lijkt een vreedzaam terugtreden van [REDACTED] naderbij te komen; de kans voor een gewelddadig einde van het [REDACTED]-regime is gering maar moet niet geheel worden uitgesloten.** Duidelijk is, dat [REDACTED] als mogelijk toekomstig (tijdelijke) leider van de zogenaamde Democratische Republiek Congo zich coöperatief zal moeten

[REDACTED]

opstellen. Daarnaast zullen na [REDACTED] vooral etnische en sociaal-economische factoren de ontwikkelingen in Zaïre negatief kunnen beïnvloeden. Zo ligt de door corruptie beheerste economie structureel aan de grond, zal de nieuwe positie van de FAZ moeten worden bepaald en zullen rebellen in en rond het land vooralsnog actief blijven.

Feit is, dat op termijn Zaïre een nog belangrijkere positie in (Midden-)Afrika zal innemen.

SPANJE - CHILI

Militaire samenwerkingsovereenkomsten

De Chileense Minister van Defensie, [REDACTED] heeft vorige week tijdens een officieel bezoek aan Spanje verklaard dat de standaard van de Chileense strijdkrachten volgende eeuw verhoogd zal worden tot "het veeleisende NAVO-niveau van militaire training en uitrusting". Hij stelde verder dat Chili geen ambities heeft om NAVO-lid te worden, noch om geprivilegieerde banden aan te gaan, maar samenwerking in een internationale context wil nastreven. Daartoe werd tijdens het bezoek niet alleen een veelomvattende militaire samenwerkings-overeenkomst met Spanje gesloten, maar ook een statuut ondertekend voor de vorming van een gezamenlijke commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van het Spaanse Directoraat-Generaal voor Defensiebeleid en de Chileense Nationale Defensie Staf. Ook was sprake van het sturen van Chileense officieren naar een NAVO-oefening die deze maand (in Spanje) wordt gehouden en naar de vredesmissies die Spanje momenteel in Bosnië en binnenkort in Albanië uitvoert. Vooral van Chileense zijde werd hoog opgegeven aangaande de overeenkomsten, omdat deze een "radicale verandering in de betrekkingen met Spanje en Europa" inluiden.

Gelet op het feit dat Nederland militaire samenwerking met Chili afwijst zolang generaal [REDACTED] nog bevelhebber van de landmacht is (d.w.z. tot 1998), zou de Chileense aanwezigheid bij een NAVO-oefening Nederlandse militairen in een moeilijke positie kunnen brengen. Op langere termijn, ná 1998, zou het Chileense voornemen om het niveau van de strijdkrachten tot NAVO-standaard te verhogen evenwel perspectieven kunnen bieden voor de afzet van overtollig militair materieel. De op dit moment afwijzende Nederlandse opstelling m.b.t. de verkoop van overtollige Leopard tanks aan Chili, waarvoor in Chili overigens wel enig begrip lijkt te bestaan, zal de geneigdheid om zich (opnieuw) tot Nederland te wenden echter nadelig kunnen beïnvloeden, zeker omdat in landen als Chili prestige-overwegingen een belangrijke rol spelen.

PERU - ECUADOR

Potentiële raketdreiging ?

Eind vorige maand meldde een Ecuadoraans tijdschrift dat de Peruaanse regering van plan is Noord-Koreaanse Taepo Dong raketten aan te schaffen. Dit betreft een Koreaanse versie van de Russische SCUD-raket, met een operationeel bereik van enige honderden kilometers. Het zou gaan om 8 lanceerinstallaties en 32 raketten, die ieder circa 1 miljoen dollar zouden kosten. Brigadegeneraal [REDACTED] zou door de Peruaanse opperbevelhebber, generaal [REDACTED] zijn belast met de onderhandelingen.

Sinds het Ecuadoraans-Peruaanse grensconflict in het Condor-gebergte begin 1995 tot wederzijdse vijandelijkheden leidde, heeft de pers in beide landen herhaaldelijk melding gemaakt van allerhande wapenaankopen en plannen daartoe, waarbij gezinspeeld werd op een wapenwedloop. Slechts een deel van deze gerapporteerde aankopen is werkelijk gerealiseerd en vooralsnog zijn er ook nog geen aanwijzingen die de mogelijke aankoop van Taepo Dong raketten bevestigen. De vredesonderhandelingen tussen beide landen hebben inmiddels tot een aanzienlijke klimaatsverbetering bijgedragen, hoewel allerhande persberichten over grensincidenten, militaire activiteiten in het grensgebied en wapenaankopen herhaaldelijk roet in het eten dreigen te gooien. Vooralsnog blijven beide landen groot belang hechten aan voortzetting van het vredesproces.

De eventuele aankoop van de raketten door Peru zou door de buurlanden van Peru, met name Ecuador en Chili, echter zeker als bedreiging worden ervaren. De Ecuadoraanse Minister van Buitenlandse Zaken, [REDACTED] heeft reeds verklaard dat passende actie zal worden genomen als de beweringen over de Peruaanse wapenaankoop juist zouden blijken te zijn. Hierbij kan met name worden gedacht aan het bevriezen van het Ecuadoraans-Peruaanse vredesproces.